

Miroslav Košuta: *Zidamo dan*. Ljubljana, Založba Borec 1987. (Zbirka Liščki.)

V zbirki Liščki Založbe Borec iz Ljubljane je leta 1987 išla nova pesniška zbirka za otroke Miroslava Košute *Zidamo dan*. Zdi se, da spremlja kvalitativno rast poezije za odrasle v tako imenovanem »zamejskem prostoru«¹ tudi rast kvalitete otroške poezije; v samem vrhu »zemejske«² otroške poezije je prav gotovo Miroslav Košuta. Prvo, kar nas ob njegovi novi zbirki razveseljuje, prepričani pa smo, da bo to razveseljevalo in pritegovalo tudi mlade bralce, je velik pomenski razpon Košutove lirike: od vsakdanjih, preprostih, a vendar tako prisotnih reči in dogodkov se njegova pesem širi v prostore in čase, ki jih lahko zajema samo lirika. In v ta svet nenadoma vdre čista in neponarejena fantazija: Bele pesmi so iz bele moke, / mesijo in pečejo se kot potice, / rahle so in sladke / od obilja pesniške resnice, / da dobe podbradke, // (*Bele pesmi*) ali: Če si višji, je vse nižje, / če si širši, je vse bližje, // (*Če si višji*). S preprostimi, a učinkovitimi pesniškimi sredstvi nas ves čas postavlja v naš vsakdanji svet, ki je lep, krut in nenavaden hkrati. Pesnik odkriva pesem kot prostor, v katerem lahko zaslišimo tudi tiste misli, ki jih navadna govorica ne prenese in se jim ogiba. Tako v pesmi *Zakaj pride noč* beremo uvodne verze: Noč zraste iz trudnosti dneva, / kadar se svetu stemni pred očmi: / najprej sramežljivo zardeva, / potem se potuhne, ko da ga ni. // Neštetokrat upesnjen dogodek, dogodek z visoko redundanco (sončni zahod, večer) je nenadoma, skozi personifikacijo, postavljen v središče našega, trudnega in begave-

ga sveta; kar se dogaja v sleherni (ali skoraj sleherni) hiši pod večer, se dogaja tudi na svetu in s svetom; pesnik vzpostavlja enotnost v različnosti, skozi velike in vsakomur umljive dogodke prodira v otroško dušo, ki mora, hočeš nočeš, spoznati tudi resnice, reči in zakonitosti, ki niso prijetne in so daleč od pocukrane učenosti, s katero so še vedno posuta osnovnošolska berila. Tudi vrsta drugih pesmi (*Enkrat umetnika*, *Posvet sončnic*, *Dežela iz spominčic*, *Kako se razširi novica*, *Sladko spanje*, *Osa in rosa*, *Šola v naravi*) odkriva Miroslava Košuto kot pretanjenega opazovalca in skrbnega zapisovalca tistih drobnih dogodkov, ki sami po sebi morda ne pomenijo veliko, a jih pesniško zretnje naredi za skrivnostne, tople, človeške, v njih zraste nova »resnica«, ki je resnica pesnika in njegove velike pozornosti, razumevanja in čutenja v svetu, katerega osnovno vodilo se vedno bolj sprevrča v površno hitenje in prazno ponavljanje naučenega, pridobljenega. Tudi stik s tradicijo otroške pravljичnosti — pesem *Andersenov grah* — ni nasilen, površen, marveč odkriva med klasiko otroške pripovedi in današnjimi (pesniškimi) izraznimi možnostmi zanimive vzporednice, prepletanja in celo pomenske podobnosti, ki so, tako se zdi, več kot samo naključne. Tudi pesem *V majhnem mestu* ali njena komplementarna različica *Veliko o velikih* odpira toliko drobnih vprašanj, da bi vsaka od njiju zahtevala svojo posebno obravnavo — vsekakor se tu, pa še v nekaterih drugih pesmih, Miroslav Košuta dotika tistega pomenskega polja sodobne slovenske otroške poezije, ki so ga začrtali Gregor Strniša, Dane Zajc in Niko Grafenauer. Značilna je pesem *Neznano*, kjer pesnik

odkriva jedro svoje poetike: Neznano se v bistvu / nikdar ne razkrije, / zato je prav v njem / skrivni čar poezije. //

Pesniški svet Miroslava Košute je z zbirko *Zidamo dan* pokazal na vrsto pesniških reči, ki so enako zanimive za male kot velike bralce (na primer pesmi *Pesnikova cvetica*, *Ne koč na Krasu*); odkriva nežnost tistega, kar je že skoraj pozabljeno, stopa po zaraščenih in uglajenih poteh in na obojih odkriva nove pesniške cvetove: tak cvet je tudi sklepna pesem *Čudežna ptica*, ki se dotika uvodne, *Zidamo dan*. Obe skupaj pa odkrivata svet/dan kot celovito in notranje čudovito členjeno serijo pesniških podob, skozi katere v preprostem, a trd-

nem in ritmično ter melodično razgibanem jeziku govori svet Miroslava Košute, trpek in razigran v svojem dotikanju tistega, kar bi moral biti, pa ni vedno, naš, posebej pa otroški svet. S svojevrstnimi perorisbami je knjigo ilustriral Karel Zelenko: črno-bela risba stopnjuje dramatičnost posameznih pesniških zapisov, drugič znova govori v samostojni govorici, ki ni več samo ilustracija, marveč prej dopolnilo in napotilo k enemu od produktivnih, osrečujočih branj. To pa je seveda veliko več kot samo likovna oprema, posoda, v kateri se pesniška knjiga za otroke predstavi na lepši, zapeljivejši način.

Denis Poniž

MLADINSKA KNJIGA MLADIM BRALCEM V LETU 1986

Tudi v letu 1986 se odlikuje program Mladinske knjige po svoji domišljenosti. Knjige, ki jih ponuja, omogočajo izbor, bogatijo jezik in čut za bogastvo besede, najsi gre za izvirno slovensko ali prevedeno delo. Knjig naj ne bi prebirali samo odraščajoči, ampak tudi njihovi starši in usmerjevalci njihovega odnosa do knjige. Vzgoja k življenju s knjigo je lahko le tako zares uspešna, lahko le tako privzgaja pravi, trajni odnos do besedne umetnosti kot posebne vrednote, pa sposobnost presoje, ki ozaveja in se prenaša tudi na druga področja izobraževanja in vrednotenja umetnosti in umetniškega.

Zbirka Deteljica je namenjena nižji stopnji osnovnošolcev. V njej bosta razveseljevala bralce *Klatimaček Grof* in *Pripovedke z Martinj Vrha*.

Prvo knjižico je napisala sodobna slovenska pisateljica za mlade Evelina Umek, druga je trud zapisovalca ljudskih pripovedk in drugega ljudskega blaga, sodobnika pesnika Simona Jenka, njegovega sošolca, vajeveca Ivana Tuška, kasnejšega profesorja naravoslovnih ved.

Klatimaček Grof, ki ga je prikupno ilustriral Matjaž Schmidt, je le navidez vsakdanja zgodba o usodi nekega mačka v našem času, o tem, kako si po bridkem klateštvu in zapostavljanjih vseh vrst najde končno udoben dom in prijateljske člane družine, čeprav ne vseh. V ta preprosti okvir je pisateljica vstavila vrsto grenkih resnic o današnjih ljudeh, njihovem odnosu do življenja, okolice. Spoznavamo jih po zaslugi epsko navdahnjenega pripovedovalca in vedno bolj širo-